

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Asta-i revizuirea?

Când am scris primarticolul din numărul trecut, par'că o teamă ascunsă ne strângea de inimă.

Revizuirea, — de care asiguram pe cititorii noștri — trebuia să urmeze în curând și, după situația schimbată a vremilor din urmă, nu avea să ne aducă multă mângâiere.

În ziua următoare și aflăm în ziarele maghiare comunicatul semi-oficialului „Magyar Kurir”, în senzul căruia contele Tisza, după lungi tratative cu ministrul de culte și episcopul de Hajdudorog, au căzut de acord ca sediul noii episcopii să se mute la Nyiregyháza, *să se redea românilor 10,000 suflete* din cele anexate diecezei de Hajdudorog, iar în schimb la aceasta să încorporeze alte 13,000 de credincioși ai noștri.

Comunicatul acesta este atât de absurd și imposibil, încât îl dăm numai cu mare rezervă, neputând crede în adevărătatea lui.

Nu ne vine să credem, că un înțeles de natura aceasta să se fi stabilit între guvern și episcopul Miklóssy după pertractările guvernului cu episcopatul nostru. Involuntar ni-se pune întrebarea: Unde mai sunt cei 13 mii credincioși de ai noștri, de cari ne putem lăpăda fără teama responsabilității, căci Hajdudorogul ne-a luat tot, ce-a avut de luat? Secuimea e trecută, părțile ungurești ale Sătmarului încă, deci, unde sunt ceialalți, pe cari îi mai reclamă Hajdudorogul? La Cluj, la Reghin, la Aiud etc. vor răspunde unanim toți, cari cu groază se gândesc la aceasta nouă fază a episcopiei de Hajdudorog. Slujbași, transfugi, haimanale, în colo câte un meseriaș rătăcit, câte un român inconștient și procentul știutorilor

de carte ungurească vor da noul contingent la Hajdudorog. Va să mai vină vremea, ca noi să ne rugăm de guvern, să binevoiască a nu ne mai revizui. Căci dacă ne vor lua aceste centre de o extremă importanță pentru viața noastră națională, cu biserici, școli, institute culturale, preot, credincioși, apoi mulțumim de revizuire.

Iată pentru ce nu putem crede în autenticitatea comunicatului de mai sus.

Nu se poate ca nunciul papal, să ne fi pus în perspectivă o revizuire, care în fond e neasemănat mai vătămătoare pentru interesele bisericii noastre, decât însaș înființarea episcopiei de Hajdudorog.

Până acum ni-s'au luat numai parohii dela periferiile provinciei noastre metropolitane; acum contele Tisza face alusii la orașele-centre, în cari majoritatea gr.-catolicilor o formează maghiarii — și svonuri tot mai pronunțate ne sosesc despre mișcări în acest sens, la Cluj, Reghin etc.

Hajdudorogh-ul se va întinde deci chiar în centrele noastre celea mai puternice, aplicându-ne cea mai grozavă lovitură ce a primit-o vre-o dată biserica noastră.

Cine va mai putea opri acest proces de distrugere, câtă vreme guvernul și agenții lui au atâtea mijloace de a scoate, ca din pământ, mii și mii de „gr. cat. maghiari”, ales în orașele mai mari, unde atâtea influențe străine favorizează puhoiul acesta nimicitor?

* * *

Sunt tot atâtea întrebări, ce cad grele ca plumbul, în creierul nostru, unde un singur gând lumi-

nos mai stăruie: acela, că toate aceste sunt cu neputință și absurde.

Imprejurările sunt totuș așa de vitrege, încât trebuie să ne interesăm de urgență, *ce e adevărat* în lucru, și să se facă apoi *cei mai energici pași* la locurile competente.

Arhieriei noștri nu pot lăsa nici un suflet de sub grija lor pastorală — *dar absolut nici unul*, căci Păstorul cel bun își pune sufletul pentru turma sa; are să dea seamă de *toate* sufletele pe cari le duce la mântuire, afară doar de fiii pierzaniei, ca să se plinească Scriptura!

Impăratul Wilhelm și Viena.

Impăratul Wilhelm al Germaniei, în călătoria sa către insula Corfu, s'a oprit Luni la Viena. În Schönbrunn a cercetat pe câteva ore pe aliatul său, Monarhul nostru. Se spune, că scopul acestei vizite este un act obicinuit de curtuazie. În cercurile diplomatice i-se dă însă o mare importanță, mai ales, că în timpul din urmă s'a scris atât de mult despre o izolare a Austro-Ungariei și de apropierea Germaniei de tripla-ententă și mai ales de Rusia.

Pe la orele 10 sosi la gară lumea oficială, membrii guvernului, cornul generalilor și ambasada germană în frunte cu ambasadorul Tschirschky, apoi corpul diplomatic și senatul orășenesc etc.

Monarhul nostru sosi cu trăsura de gală pe la $\frac{1}{2}$ 11 însoțit de alți prinți, cu cari a conversat, agrăind și pe ambasadorul german, când șeful gării a încunoștiințat, că trenul separat al împăratului Wilhelm se apropie deja de gară, Monarhul s'a apropiat îndată de trenul de gală, din care s'a coborât împăratul Wilhelm. — Ambii domnitori s'au strâns braț la braț sărutându-se de douăori. Muzica militară a înțonat imnul german. Impăratul Wilhelm salutând pe toți cei prezenți au urcat în trăsura de gală și între mari ovații ale vienezilor au sosit la castelul regal. Se svonește, că Majestatea Sa își va invita pe înaltul său oaspe la deprinderile de arme din vara viitoare, conduse de Arhiducele Francisc Ferdinand. Impăratul Wilhelm a primit în audiență pe principele de Cumberlând, ministrul-prezi-

dent Tisza. La dejunul de gală pe lângă cei doi domnitori au luat parte membrii familiei domnitoare, membrii ambasagei germane, ministrul de externe, contele Berchtold, contele Stefan Tisza și ministrul-prezident contele Stürgkh, precum și alte notabilități înalte de curte.

Se crede, că această vizită s'a făcut cu scop politic, deoarece stările din Rusia, reclamă mai mult ca orișicând o prietenie mai temeinică între Germania și Austro-Ungaria.

Cu trenul de 6 ore p. m. Wilhelm a părăsit Viena.

Interpelația dlui Nicolae Iorga.

Dl deputat Nicolae Iorga a interpellat în camera României pe miniștri de interne și externe, dacă au cunoștință că unele ziare și cărți trimise din România sunt oprite la granița Ungariei?

Interpelația a fost cu ovații primită de membrii camerei române. Noi românii din Ungaria cari, prin opreliștea guvernelor ungurești suntem lipsiți în mare parte de binefacerile culturii românești de dincolo de Carpați, o salutăm cu adâncă satisfacție. Interpelația credem, că va avea rezultatul dorit deoarece ministrul Morțun și președintele camerei au spus, că pe cale diplomatică vor interveni, ca să se curme acest abuz, ce s'a practizat până azi.

Sediul Episcopiei de Hajdudorog. Ministrul president, contele Ștefan Tisza, ministrul de culte și instrucțiune publică Bela Jankovich și episcopul de Hajdudorog, Miklossy, în săptămâna trecută au avut o consfătuire mai lungă. S'au ocupat cu stabilirea definitivă a noului sediu episcopesc și cu revizuirea parohiilor adnexate la episcopia de Hajdudorog. După o desba-

tere mai îndelungată au decis ca sediul noii episcopii să fie Nyiregyháza. S'au statorit și cadrele în cari se va face revizuirea. Se vor scoate de sub jurisdicția lui Miklossy 10,000 de români, în schimb însă vor supune alte 13,000 de suflete maghiare Hajdudoroghului. Acest proiect s'a făcut în acord cu hotărîrea consiliului de miniștri, iar contele Tisza îl va subșterne și Măjestații Sale spre aprobare.

Dăm știrea cu toată rezerva.

Discursul dlui deputat dr. Alexandru Vajda-Voevod.

Rostit în 20 a l. c. în Camera Ungară.

Dl Vajda constată la început, că nu există nici un pact între guvern și partidul național nici public, nici secret. Tratatările româno-maghiare nu sunt a se datori succesorilor României, deoarece pertractările s'au început cu mult înainte de acțiunea României în Balcani. Cu toate acestea suntem mândri de România, deoarece unii bărbați, cari au luat parte la înălțarea ei sunt de origine ardeleană, cum e Titu Maiorescu și generalul Culcer. Reflectează oratorilor de până aci apoi continuă:

Nu putem admite, ca statul să nu ne sprijinească pe terenul școlar, ci să sprijinească numai școlile maghiare, și numai acestea să le mențină. Căci, dacă suntem cetățeni egal îndreptățiți, dacă ni se recunoaște dreptul limbei noastre, ca să figureze ca limbă auxiliară, trebuie să ni se recunoască și dreptul ca copii noștri să se și poată cultiva în limba lor maternă. Dl deputat Zoltán Dézy, din partea opoziției, a dezvoltat aici principii foarte frumoase și tot așa și dl prim-ministru, că în ce privește cultura, lor li-e indiferentă că în ce limbă

se face, cum va progresa în cultură acest popor, numai să progreseze în cultură, căci, după cum foarte corect a spus dl deputat Zoltán Dézy, din punct de vedere mai înalt de stat lui îi este indiferent că Românii crede, că acea cultură e specială a lui, pentru că știe foarte bine, și suntem deplin în clar, eu cât și toți ceilalți conducători români, că această cultură, în sfârșit, va fi tot numai în folosul statului.

Dacă dnii conducători, atât opoziționali, cât și guvernamentali, adoptează acest principiu, atunci așa cred va veni și vremea când se vor convinge, că e o necesitate de stat ca să i-se dea copilului nemaghiar posibilitatea de a se cultiva începând din școlile elementare până inclusiv la universitate și chiar în școlile de stat, în limba maternă. Pentru că, on. cameră, zădarnic veți voi d. să-i dați o cultură maghiară. Dar contele Ștefan Tisza, când face concesiunea ca să se propună și limbile nemaghiare în școlile de stat, ca limbi auxiliare, nu are în vedere interesele poporului român, ci și atunci se gândește la maghiarizare, pentru că și până aci învățătorii inteligenți au întrebuințat limba maternă a copilului, fără știrea inspectorului, ca limbă auxiliară, și prin aceasta au putut dovedi un rezultat mult mai mare în instruirea limbei maghiare. Ce privește cultura maghiară, și aceasta e încă fragedă, ca și cultura română, dar și în cazul dacă ar fi vorba nu de cultura maghiară ci de cea franceză, germană sau engleză, înzădar voțiți să ni-o acordați. E adevărat, că cultura noastră e încă în dezvoltare, își trăiește abia anii copilăriei, dar ea se manifestă foarte frumos și această cultură ni-e mai scumpă, decât orice altă cultură străină, pentru că ea e manifestarea vieții noastre sufletești, ea ne reoglindează viața noastră de sentimente.

FOIȚA.

Patimile și moartea Domnului nostru Isus Hristos.

— După relațiunea celor patru evangeliști. —
De: Sfântul Altonzo de Liguori.

(Continuare).

IX. Zbiciuirea lui Isus.

„Deci atunci l'au luat Pilat pe Isus și l'au bătut“. (Io. 19. 1). A văzut Pilat că nu-i reușește nici o apucătură și astfel nu a putut scăpa dinaintea jidovilor să nu-l judece pe Acela în care nici o vină nu a găsit. I-a mai venit în minte o ușiță de scăpare. Dacă Irod i-la trimis îndărăpt, dacă jidovii au cerut pe Varava în locul lui; ca să-le facă pe voie îl va pedepsi pe Isus și îl va slobozi.

Li chiamă pe jidovi din nou la el și le zice: „Ați adus mie pe omul acesta — și iată eu înaintea voastră întrebându-l nici o vină nu am aflat în omul acesta din celea ce pârâți pe el. Ci nici Irod. — Deci pedepsindu-l îl voi slobozi“. (Luca 23. 14—16).

Ce nedreptate Dumnezeu! Il declară de nevinovat: „Nu am aflat nici o vină în omul acesta“ — și totuși îl sbiciuiește!

Isuse al meu tu ești nevinovat, dar cu atât sunt eu mai păcătos; și vrând să faci destul dreptății dumnezeiești vătămate și când te-au sbiciuit dreptate au făcut și nici decum nedreptate.

Dar spune Pilate ce pedeapsă îi croiești lui Isus celui nevinovat? Vrei să-l sbiciuiești? Ai judecat pe un nevinovat la pedeapsa cea mai aspră și cea mai rușinoasă! Dar s'a întâmplat și sbirii lau sbiciuit cu neîndurare.

Privește-l pe Mântuitorul tău și vezi-l pe blândul și nevinovatul Isus în momentele când execută asupra lui judecata cea tirană în modul cel mai sălbatic. Il prind sbirii și între larmă și urlete îl duc în pretoriu unde îl leagă de un stâlp.

Ce face Isus? Pedeapsa aceasta rușinoasă și neumană o primește cu umilință și supunere, ba chiar cu drag știind că suferă pentru păcatele noastre.

Prind sbiciurile în mâni, la un semn dat le ridică, își încordează mușchii brațelor și la un alt semn încep a chinui trupul cel mai sfânt și mai virgin rupând plesnele, chiar și bucățele din carnea Lui.

Stați! Voi sbirilor sunteți în rătăcire! Nu El, ci eu sunt vinovatul sbiciuți-mă pe mine, că eu sunt vrednic de o pedeapsă ca aceasta.

Trupul virgin și sfânt alui Isus mai întâi s'a învinețit, apoi a început să țîșnească sânge din el. I-au sdrențuit trupul și totuși

nu vreau să înceteze lăsând drum liber plesnelor cari făceau rană după rană și chin după chin; „Și la durerea ranelor mele au adaus“ (Ps. 68. 31). Suflete al meu ai fi în stare să privești cu indiferență pe Dumnezeuul tău cel sbiciuit? Privește chinurile Isusului tău, dar mai ales ia aminte la iubirea lui cu care supoartă pentru tine suferințele acestea.

Isus — în decursul bătăii cu sbice de-abunăsamă s'a gândit și la tine. Să fi căpătat și numai o singură lovitură pentru tine, ar trebui să fii aprins de dragoste și să zici: Un Dumnezeu vrea să se sbiciuiască pentru mine! Dar el face și mai mult. Își fiendurește trupul pentru păcatele tale: „El s'a rănit pentru păcatele noastre“. (Is. 53. 5).

„Nu avea chip nici frumuseță“. Cu sbiciuirea întru atâta l'au schimonosit de nici nu putea omul să se uite la el.

„Și-a ascuns fața lui de noi, ca unul care-i desprețuit, și noi l'am nesocotit pe el“. (Is. 53.)

În starea aceasta sămăna cu cei leproși. Din cap până în picioare era o rană! O cât l'au umilit și cât de mult l'au chinat!

„Iară el a pătimit pentru fărădelegile noastre certarea împăcării noastre pe Dănsul și cu rana lui noi toți ne-am vindecat“. (Is. 53.)

Pentru ce toate acestea? Pentru că inima iubitoare a lui Isus a vrut să rabdă toate chinurile pe cari noi le-am meritat.

Ce privește concesiunea, ca limbile naționalităților să fie propuse în școlile medii ca studii, ce se propun în locul limbii grecești, această concesiune e foarte săracă, foarte neînsemnată și fără valoare. Căci, dacă suntem cetățeni egali îndreptățiți, așteptăm ca și limba noastră maternă, cel mai scump tezaur al nostru, să fie recunoscută de egal îndreptătită în patria noastră strămoșească și să nu se propună ca un studiu de a doua mână. Iar când dl prim-ministru amintește această concesiune — suntem convingși, fără intențiunea de a ne desprețui — atunci președintele Academiei maghiare de științe spune, că și aceasta e prea mult.

Au fost vremuri când Ungaria avea o altă părere. A fost o vreme când concepția în chestia gimnaziilor n'a fost atât de sgârțită, cum e acum cea a dlui prim-ministru, când dsa declară, în acord cu ministrul de culte, că crede de o nenorocire și nu aprobă să se înființeze și mai multe gimnazii nemaghiare, dar totuși fac aceea concesiune mare, ca să se asigure eventual un gimnaziu și jumătate pentru Români, respective, că guvernul se va gândi asupra acestui lucru.

Apoi, on. camera, pentru aceasta a atăcat opoziția și presa în mod atât de grozav pe contele Ștefan Tisza, iar aceasta țin de necesar să o subliniez.

Dacă paralel cu aceasta ne gândim, care a fost punctul de vedere a lui Francisc Deák în această chestie, ajungem la concluzii foarte interesante. Francisc Deák a spus în cameră, în 23 Ianuarie 1872 (cetește): „De ar fi în această țară 300 gimnazii, de ar fi atâtea, încât tol la 6 mie să gă-

sești unul, în tot cazul e greu să promovezi civilizația, dacă în gimnaziul respectiv nu se face instrucția în limba aceluși ținut, sau cel puțin să se propună partea cea mai mare a studiilor în acea limbă. (Aprobări vii pe băncile deputaților naționaliști). Să ne aducem numai aminte, cât am avut de luptat, în vârsta noastră de copil, pentru că trebuia să învățăm în o limbă veche, moartă și să ne cugetăm, cât le-ar veni tinerilor noștri mai ușor studiul, dacă li-s'ar propune în limba maghiară. Aceasta se poate spune despre ori care altă limbă a naționalităților.

Apoi, continuă mai jos (cetește): „Peste tot dacă am voi să câștigăm naționalitățile, aceasta o obținem nu prin maghiarizarea cu orice pret, ci prin aceea ca să-i facem să îndrăgească stările ungare. (Aprobări vii) Pentru noi două lucruri sunt clare. A-i nimici ar fi o barbarie nemaipomenită, (Aprobări vii) chiar și în cazul, când ei nu ar fi atât de numeroși, din care cauză chiar e imposibil a-i nimici, iar să ni-i facem dușmani, nu e în interesul nostru“. (Aprobări).

On. camera! Situația e aceeași și azi, cu deosebirea numai, că Francisc Deák al zilelor noastre e dl prim-ministru contele Ștefan Tisza. Iar dacă facem o paralelă privitor la tradarea de patrie între Francisc Deák și contele Tisza, mi-se pare, că Francisc Deák de 298 și jumătate de ori e mai mare trădător, pentru că el a voit să dea fiecărei naționalități 300 de gimnazii, câtă vreme Ștefan Tisza în sgârcenia lui, de abia concede un jumătate de gimnaziu.

On. camera! Ce privește concesiunile în chestiile administrative și justițiare, acestea nu sunt concesiuni. Că autoritățile necunoscând partida respectivă o altă limbă, decât numai cea românească, se înțeleg direct sau prin tâlmăciu cu oamenii, e un lucru foarte natural, căci acesta e un drept, care îl are nu numai orice cetățean maghiar, dar și cel din China, și există acest drept de mii de ani, pentru că cu un om, care nu știe altă limbă, numai în limba lui maternă te poți înțelege cu el.

(Va urma).

Incă odată „corp“ sau „trup“ „autoritate și libertate“.

Nu peste mult se împlinește anul de când a fost apărut în „Cuvântul adevărului“ un articol, în care era vorba despre limba edițiilor mai nouă a cărților noastre liturgice. Articolul din chestie, în urma unei regretabile greșeli, datorită tipografiei, a provocat vehemente discuții, cari s'au terminat prin pățimașă polemică dintre Păr. Iosif Popa și dr. Alexandru Rusu. În nr 14 al „Unirei“ s'a reluat firul discuției. De astădată nu în formă principiară, ci s'a restrâns la un singur caz concret. E vorba adecă de forma consacrarii. În liturgiile mai vechi în forma pentru speciile pâinii avem cuvântul „trup“ iar în ultimele două ediții cuvântul „corp“. Păr. Septimiu Popa, care a adus pe tapet această chestie, susține, că „acel preot, care folosește la prefacere forma „Acesta este trupul meu — nu greșește de loc“. În opoziție cu aceste e părerea „unui profesor de teologie“, la care se alătură și dr. Rusu, care susține că conciliul provincial I a definit forma s. Euh-

ristii în cuvintele: „Acesta este corpul meu“ — acest conciliu a fost aprobat de papa etc.“

Să vedem mai de aproape greutatea acestui argument.

Conciliul I provincial a definit forma s. Euharistii prin cuvintele „acesta este corpul meu“ sau fiindcă voia ca trupul euharistic al Domnului să se designeze prin cuvântul „corp“ — în opoziție cu trupul Domnului întrucât nu-i vorba de s. Euharistie și cu trupul omului — sau fiindcă așa era obiceiul să se scrie pe acele vremuri. Prima e părerea profesorului de teologie, a doua e părerea Păr. Septimiu Popa. S'o vedem pe cea dintâi. Dacă Părinții conciliului ar fi intenționat ca prin folosirea cuvântului „corp“ să se facă deosebirea de mai sus, fiind acesta nu lucru de extremă importanță pentru viitor, căci punea capet unei praxe cu un trecut de 172 de ani, de sigur ar fi spus-o expresis verbis; apoi conciliile de mai târziu, fiind vorba de trupul euharistic al Domnului, ar fi rămas consecutive în folosirea cuvântului „corp“; în sfârșit de acest lucru ar fi ținut seamă comisiunea însărcinată cu revizuirea cărților bisericești și mai ales autoritatea bisericească care a aprobat aceste cărți. Faptele însă ne dovedesc contrarul.

Intâi și mai intâi constat că nici în conciliul provincial prim, nici în cele următoare nu află nici un canon, nici o hotărâre prin care s'ar declara expres, dar nici chiar indirect, că pentru trupul euharistic al Domnului, trebuie să se folosească cuvântul „corp“. Dacă n'a făcut-o aceasta conciliul pentru ce s'o facem noi ori cutare profesor de teologie?

În al doilea loc vedem că conciliul prov. III, Titl. III cap I despre sfânta liturgie, tractând despre trupul euharistic al Domnului încă folosește cuvântul „trup“ și nu „corp“, căci în p. 8 zice: „comunicându-se pe rând cu prețiosul și sântul trup și sânge al Mântuitorului“. Dacă părinții conciliului I ar fi intenționat distincția de mai sus, asta desigur ar fi știut-o cu toții, deci când s'a statorit textul definitiv al conciliului al treilea, ar fi ținut seamă de aceasta intenție, dacă alții nu, barămi aceia cari au luat parte la conciliul I, între cari era I. P. S. Sa Mitropolitul actual, și fie iertați episcopii Szabó și Pavel. Dacă capul provinciei noastre mitropolitane n'a făcut aceasta distincție atunci când putea ba trebuia chiar s'o facă, pentru ca s'o facem noi“.

În sfârșit, dacă aceasta distincție ar fi fost intenționată din partea Părinților conciliului prim, aceasta de sigur ar fi știut-o autoritatea bisericească competentă, care ar fi dat instrucțiile de lipsă comisiunii „pentru revederea cărților rituali“ și ar fi denegat aprobarea cărților cu text contrar hotărârilor conciliului. Nici aceasta nu s'a întâmplat. Am la îndemână „Orologiul cel mare“ tipărit în Blaj la anul Domnului 1912. În această carte apărută cu aprobarea autorităților competente, încă nu se face distincția de mai sus, căci se zice pâinea de viață vecinică să-mi fie sfânt Trupul tău“ (pag. 480); „vrând să mânânci omule Trupul Domnului“ (pag. 488); „Trupul tău cel sfânt..“ (pag. 498). Nu-i iertat să presupunem despre comisiunea pentru revederea cărților rituali, că nu ar cunoaște canoanele bisericii noastre; și mai ales, nu-i iertat

Fie Hristoase binecuvântată îndurarea ta! O! cât ai pățimit ca să mă poți scăpa pe mine de torturile vecinice ale iadului. O! cât e de săracă și vrednică de compătimit ființa care nu te iubește pe Tine Dumnezeu al iubirii!“

Ce a făcut scumpul nostru Mântuitor în vremea ce sbirii îl băteau cu atâta cruzime? Nimica nu grăește, nu se plânge, nu suspină cu răbdare toate le oferă lui Dumnezeu ca pentru prețul lor să ne câștige iertarea păcatelor. Amuțește: „Ca un miel nevinovat înaintea celui ce îl tunde pe el așa nu-și deschide gura sa“.

Isuse al meu! Tu mielule cel mai blând! Iată oameni neîndurați și impetriți îți tund lâna — mai mult, și pielea și-o jupoie și îți îmbucătățesc sfântul Tău trup! Iată botezul de sânge pe care l'ai dorit atât de mult în viața; „Și cu botez am să mă botez și cum mă strămtoresc până când să va săvârși“. (Luca 12. 50).

Dute suflete al meu și te scaldă, ori cel puțin te spală în sângele acela de care s'a îmbibat pământul!

O! Cum mi-aș putea perde încrederea în iubirea Ta, dulce Isuse, când te văd rănit și spintecat pentru mine!

Recunosc, că una fiește care din ranele Tale e o adevărată splendidă despre dragostea Ta. Simțesc, că ranele Tale pretind să te iubesc și eu! Un singur strop de sânge ar fi fost destul să mă mântuiești — și tu ți-ai vărsat tot sângele Tău ca și eu să fiu al Tău cu totul!

Da Isuse, sunt al Tău, privește-mă și dă-mi ajutor să-ți fiu în totdeauna credincios.

(Va urma).

I. Belu.

nici să presupunem, de cum să vestim că autoritatea competentă ar fi aprobat o carte ce cuprinde erori atât de isbitoare. Acest procedeu ar duce la o completă anarhie și suntem siguri că de mult ar fi venit Dr. Rusu și ne-ar fi spus că „protestăm cu toată tăria împotriva acestor fel de mișcări nesocotite“. A fi avut tot dreptul, ba trebuia chiar s-o facă. Fiindcă în cărțile bisericești mai nouă, despre cari nu putem susține că ar avea texte contrare hotărârilor conciliului provincial prim, găsim cuvântul „trup“ pentru a însemna trupul euharistic al Domnului, e semn că atunci, când conciliul fixând forma consacării a folosit cuvântul „corp“ n'a făcut-o pentru-ca prin acest cuvânt să designeze „trupul euharistic al Domnului“ în opoziție cu trupul Domnului întrucât nu-i vorba de s. Euharistie sau față de trupul omului. Din motivele aduse și eu mă alătur la părerea Păr. Septimiu Popa, care susține că „strecurarea cuvântului „corp“ în deciziunile acestui conciliu n'a fost altceva decât o manifestare a școlii latiniste de pe atunci. Așa se scria pe acele vremuri și în alte locuri, dar mai ales în Blaj. Apoi cine cunoaște modul de scriere a Mitropolitului de fericită aducere aminte Vancea, care — după cum se zice — a avut partea leului în compunerea și stilizarea textului conciliului prim provincial, de sigur că va fi de aceeaș părere.

Acuma să trecem la partea a doua a chestiunii. Păr. Popa susține că „acel preot, care folosește forma „Acesta este trupul meu“ nu greșește de loc“. Față de aceasta părere profesorul de teologie reproabă pe preoții cari foloseau cuvântul „trup“ la prefacere. La aceasta părere se alătură și Dr. Rusu, nu de dragul colegialității, ci pentru-că — după cum ne asigură — asupra acestei chestii se poate discuta cu deplină libertate..., dar rodul discuției poate fi aplicat textului singur pe calea autorității bisericești“ (Cultura Creștină 1914 pag. 127). Pe temeiul celor ce se cuprind în partea primă a acestui articol, deci nu din antipatie față de profesorii de teologie, și eu susțin că preotul care folosește în forma consacării cuvântul „trup“ nu greșește. Să mă explic. E știut că până la 1870 întreaga provincie mitropolitană se folosea de Liturgierul cu slove cirile. În forma consacării din acest Liturgier avem cuvântul „trup“. Apoi e știut că acel liturgier era aprobat de autoritatea bisericească competentă. A fost greșită forma consacării folosită de Arhiepiscopii și preoții greco-catolici, dela unirea cu biserica Romei până la 1870? Eu cred că nu. A urmat Liturgierul dela 1870, deci dinainte de conciliul provincial prim. În aceasta, în forma consacării găsim cuvântul „corp“. După cum în întreg Liturgierul se manifestă cuvântul latinist, așa în forma consacării cuvântul „trup“ a fost înlocuit cu „corp“, nu fiindcă ar fi pretins-o aceasta vre-un canon, ci, fiindcă o pretindeau numai canoanele necanonizate ale curentului latinist. Prin Liturgierul dela 1870 s'a interzis ipso facto uzul Liturgierului de mai înainte? Eu cred că nu. Și de fapt s'a scos din uz Liturgierul cu litere cirile? Nu.

La 1905 a apărut ultima ediție a Liturgierului. Aceasta ediție, ce e drept, trădează tendința de a se întoarce la limba bisericească, pe care nu un om, nici o comisiune a statorit-o. ci sufletul uriaș al mulțimii,

care prin ea s'a înălțat și înduioșat secolii dea rândul... dar în calea către această limbă face numai un singur singurel pas, și acesta nehotărît. Întreb din nou. Prin apariția ultimei ediții s'a interzis ipso facto uzul edițiilor anterioare? La nici o întâmplare. Ori doară autoritatea competentă a interzis pe calea neobișnuită uzul edițiilor de mai înainte? Nu știu, n'am citit, n'am auzit s'o fi făcut. Bine. Dacă ediția cu litere cirile, aprobată de autoritatea bisericească competentă, prin apariția edițiilor mai nouă ipso facto n'a fost scoasă din uz; dacă autoritatea bisericească n'a simțit necesitatea de a interzice uzul acestei ediții... e lucru evident că fiecare preot are deplină libertate să folosească acest Liturgier, așa cum e, în toată întregimea lui..., prin urmare și forma consacării. Consecuența logică e că cine folosește în forma consacării cuvântul „trup“ în loc de „corp“ nu greșește.

În aceasta convingere mă întărește și următoarea. În trecutul nu prea îndepărtat am avut prilejul să ascult s. liturgie pontificată de doi dintre Arhiepiscopii. Știut este că Episcopii au datorința și „dreptul de a priveghia peste integritatea credinței, peste curăția moravurilor, observarea cănoanelor“ (Conc. Prov. I. Titl. II cap IV), pe cari înșiși le observă. Prea Sfinții Lor la prefacere au folosit cuvântul „trup“. Nu știu ce va zice la asta unul s'au altul dintre profesorii de teologie. Eu unul cred că oricare preot greco-catolic poate fi de deplin liniștit că nu a greșit când la consacrare folosește forma pe care o folosesc doi (poate să fie mai mulți, dar eu la doi am fost cu luare aminte) Arhiepiscopii, ai provinciei noastre bisericești. Vorba aceluia: nu fie nime mai papă — decât Papa.

Recunosc și eu că „în chipul acesta de loc nu se promovează uniformitatea cultului dumnezeesc“, pe care o dorește ori care element de ordine. Părerea mea, căreia i-am dat expresie și în alt loc, e că la uniformitatea cultului dumnezeesc, pe care eu dor o dorește sufletul nostru se va ajunge numai atunci, când se vor duce la îndeplinire Conc. Prov. I. Titl. VI cap V și VI. Deci se impune necesitatea „ca prin bărbați pricepători să se compună un opus sistematic, în carele să se deducă cu precizie modalitatea împlinirii funcțiilor nu numai a celor arhieresti cuprinse în Arhierarticon, și a celor Preotești, cuprinse în Liturgier și Euchologiu și a serviciului choralu cuprins în celelalte cărți bisericești“. Va să zică o rubricare nouă, completată, lămurită, care să nu poată da prilej la mai multe interpretări... Apoi să „se prelucere un'a edițiune nouă a acelor cărți, (adecă a cărților bisericești cuprinse în edițiunile mai corecte) tipărind cu litere latine, și în stilul corespunzător statului de perfecțiune, la care a ajuns limb'a românească“. Va să zică: graiul neamului să aște adăpost în bisericuțele noastre. Avându-le odată acestea, să se interzică expres uzul tuturor edițiilor anterioare. Când se va fi întâmplat acest lucru nu va mai fi nevoie ca să discutăm cu mai multă sau mai puțină libertate asupra singuraticilor cuvinte... nu va fi lipsă nici de aceea, ca autoritatea bisericească să aplice rodirile discuției noastre, că în graiul dulce al neamului nostru vom cânta lauda Dumnezeu-lui părinților noștri.

P. Leon I. Manu.

Crestături.

În sfârșit! Agitația mare — după atentatul dela Dobrișin — și-a pierdut din ascuțit. Patimile răscolite cu atâta mârșărie împotriva noastră de presa unguerească, s'au potolit pe câtăva vreme, spiritele sunt mai domolite. — Se impune însă categoric o constatare, ce nu s'a făcut. Presa catolică maghiară a ținut și de astă dată să stea la fruntea celor ce împroșcau mai tare în noi ca să dovedească încă odată, cât de mult ne urește. Organul partidului popular „Alkotmány“ a avut — eo tempore — chiar un trimis special la fața locului, probabil, pentruca acolo să-și însușiască mai bine în scrisul față de noi limbajul civililor din Dobrișin! O însemnăm și asta la răboj.

*

Așadară presa unguerească a prins iarăși un prilej ca să ne injure. La ce ne-am mai miră! E doar o apucătură probată de atâtea ori, a acestor oameni grozavi. Ni se pare însă, că în dosul acestor crâșniri se simt totuși mari remușcări. Ori nu e semnificativ, că de o vreme încoace lumea unguerească are viziuni cumplite: pretutindeni vede fantoma dinamitelor, ce stau să explodeze. Mai nou la Târgul-Murășului și Cluj. Din toate acestea ne facem o judecată: conștiința oamenilor — nu e tocmai curată.

*

Întreaga Europă știe, că la noi sunt stări nesănătoase. Iar atentatul dela D. a convins Roma, că în Ungaria se face și o politică bisericească greșită.

Un personaj din cercurile Vaticanului scrie în ziarul „Labaro“, că vestea atentatului a făcut asupra Pontificelui roman o impresie adâncă și dureroasă. Îndreptându-se către cei din jur, a spus, că chestiile naționale trebuie să fie tratate din partea episcopilor și preoților cu prevedere și cu cea mai înțeleaptă cumpătare, căci ținta ni-e să propășim mântuirea și binele fiecărei națiuni și nici când n'avem să stăm numai pe partea celui mai tare.

Convocare.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj invită la

a IX-a Adunare generală,

ce se va ține la 5 April n. 1914 la 2 ora d. a. în localul Casinei meseriașilor din loc după următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Exmiterea unei comisiuni de 3 pentru verificarea procesului verbal.
3. Raportul asupra gestiunii an. 1913.
4. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea raportului.
5. Alegerea consiliului direcțiunii și a comitetului de supraveghere pe un nou period de 3 ani.
6. Eventuale propuneri.

Blaj, din ședința conziliului direcțiunii ținută la 26 Martie 1914.

Aurel C. Domșa,
director.

Alexiu Pop,
notar.

Diverse.

Din dieceza Gherlei. Cu ziua de 1 April se dau la concurs următoarele parohii: Parohia Crăcești (Krácsfalú) situată în districtul protopopesc al Marel și parohia Hosufalán (Kóvárhosszúfalú) situată în districtul protopopesc al Mireșului.

Cu terminul de 29 Martie a. c. se dau la concurs următoarele stațiuni docentale și cantor-docentale.

În tractul Țării Oașului stațiunea docentă Călinești (Kányaháza) și stațiunea cantor-docentă Târșoiț (Tartolcz).

În tractul Noșigului stațiunea docentă Șoimus (Szilágyosmyos).

În tractul Ipului stațiunea cantor docentă Cristelec (Keresztelek).

În tractul Băii mari stațiunea cantor docentă Recea (Lénárdfalú) și stațiunea cantor-docentă Băița (Láposbánya).

În tractul Sarvadului stațiunea cantor docentă Pătălușa (Krasznaháza).

În tractul Valcăului stațiunea cantor docentă Valcăul de sus (Felsővalkó).

Nou ministru român la departamentul externelor. Din București se anunță: În curând d. general Iliescu va fi numit ministru de război, dl Ionel Brătianu trecând la departamentul externelor.

Consiliu ministerial. Sâmbătă la 6 ore d. a. a avut loc în palatul prezidențial un consiliu ministerial sub prezidiul contelui Ștefan Tieza, la care au participat toți membrii cabinetului. În consiliu s'au discutat afaceri curente de guvernământ.

Chestia română plasată în provincie. Chestia română, discutată până acum de atâta timp în capitala Ungariei, va fi plasată spre discuție și în provincie. După cum să anunță din Oradea mare, filiala din Oradea „Societății de științe sociale” aranjează în 28 și 29 Martie a. c. o discuție științifică în cadre mari asupra chestiunii române. Chestiunea va fi tratată de dl Jászai, de Vasile Goldiș și Dr. Apátyi din Cluj. Fiecare va expune starea chestiunii române din diferite puncte de vedere. După conferențele acestea va urma discuția publică la care au fost invitați și dintre Români advocații Aurel Lazar, Eugen Rozvan și Nic. Zigrea și preotul George Tulbure, iar dintre Maghiari dl Victor Aradi, Thury, procuror, Sandtner, P. Agoston, profesor la academie și alți profesori și funcționari.

Acestea discuții, întrucât se vor ține la nivelul ce pretinde o astfel de chestiune mare și importantă deopotrivă pentru maghiari ca și pentru români, vor mai îndulci încățva raporturile dușmănoasă dintre aceste două neamuri.

Catehismul de Deharbe tom. IV. edat de soc. teol. din Gherla „Alexi—Șincal”. Societatea „Alexi—Șincal” a teologilor din Gherla a scos de sub tipar tomul al IV-lea din Catehismul de Deharbe. Tomul al IV-lea din acest Catehism e tot așa de bogat în conținut ca și celelalte tomuri și ca atare e foarte de lipsă unui preot atât la predicare cât și la catehizare. Prețul acestui tom e 3 cor. și se poate procura dela societatea bisericească-literară „Alexi—Șincal” din Gherla. Îl recomandăm cetitorilor noștri cu toată căldura.

Cererile profesorilor universitari din România. Profesorii universitari prin dl profesor dr. Toma Ionescu rectorul universității și decanii facultăților se agită pentru a putea obține o nouă sporire de salar și gradații.

În acest scop s'au prezentat dlui I. G. Duca, ministrul Instrucțiunii publice, căruia i-au prezentat un memoriu prin care au cerut: sporirea salarului dela 900 lei lunar la 1100 lei lunar, cum e prevăzut în noua lege universitară.

Tot în acel memoriu profesorii universitari au mai cerut unificarea gradațiilor pentru toți profesorii universitari, fără deosebire de facultate.

A treia cerere a fost privitoare la împlinirea a diferite lipsuri ale facultăților.

Guvernul în contra cartelului cu lemne. Ministrul de agricultură văzând influința păgubitoare a cartelului cu lemne, față de care până acum a stat cu indiferență, a început a se interesa dând sfaturi celor interesați cum să prevină pagubele pricinuite de firmele cartelate în comerțul cu lemne, cari în timpul din urmă s'au ridicat în preț aproape 100%. În privința aceasta nu de mult Reuniunea industrială regnicolară a cerut ministrului de agricultură, ca să facă ceva în contra cartelului și dacă nu mai mult, baremi se iee în regie proprie manipularea pădurilor erariali, cari se le dea apoi industriașilor de lemn cu toate fabricele.

În zilele aceste ministrul a răspuns Reuniunii, că luarea pădurilor erariali în regie și însuși o dorește și aceea pe încet va și realiza-o. De altă parte recomandă industriașilor de lemne interesați, ca în ținuturile păduroasă, pe marginea râurilor, să se asocieze în reuniune și se înființeze fabrici pentru valorizarea și lucrarea lemnelor, încât prin producția făcută în felul acesta, să poată ține concurență cu cartelul.

Ministrul se declară mai departe aplicat a sprijini aceasta afacere, dar inițiativa o așteaptă dela Reuniunea industrială.

Că Reuniunea avea-va destulă energie și destoinicie, ca se urmeze sfatul ministrului de agricultură nu se poate ști, atâta însă e constatat, că din partea ministrului s'a arătat multă bunăvoință, deoarece din rescriptul său, se vede destul de limpede, nu numai, că nu aprobă afacerea cartelului cu lemne, ci sprijinește nizuințele Reuniunii industriașilor, cari voiesc să iea măsuri de apărare în contra lui.

Comunicarea doctorului Babeș asupra epidemiei de holeră. Doctorul Babeș din București a făcut o interesantă comunicare Academiei din Paris asupra observațiilor sale în timpul epidemiei de holeră de astăvară din România. D Sa propune, cu multă convingere, vaccinarea preventivă, care este lipsite de roade mai ales atunci, când este făcută cu timiditate. Pe de altă parte purtătorii de vibrioni nu sunt așa de primejdioși pe cât se crede; ei nu pot fi special cauza unei exploziuni nouă a epidemiei, când aceasta s'a stins odată. Pericolul de infecțiune stă așadar numai în transportarea germenilor pe haine, pe obiecte, în lichide etc.

Facultate de economie politică la politehnicul din Budapesta. La politehnicul din Budapesta s'a creat o facultate de economie politică, care va fi deocamdată cu un curs de un an. La acest curs vor fi admiși:

1. Absolvenții politehnicului, 2. ai academiei montanistice și forestiere, 3. ai academiei orientale de comerț sau de agronomie, 4 ai academiei de export dela Fiume sau 5. ai noii școli superioare străine de acelaș caracter. După terminarea cursului de un an, studenții se admit la riguros și primesc după trecerea acestuia, o diplomă în științele de economie politică. Diploma îndreptățește pe ingineri se poarte titlul de Inginer în economia politică. Aceia cari au obținut o asemenea diplomă și au mai lucrat un an în seminarul facultății se vor admite la un al 2-lea riguros; iar după trecerea acestuia, dobândesc titlul de Doctor în economia politică.

20.000 comitagi la granița macedoneană. Frankfurter Zeitung anunță: Reprezentantul Serbiei la Constantinopol a comunicat guvernului său, că la granița macedoneană stau gata de a pătrunde în Macedonia prin Serbia și Grecia mai multe bande de turci și bulgari. Bandele s'au înmulțit până acum cu 20.000 comitagi provăzuți cu arme. Reprezentantul Serbiei în urma îndrumării primite dela guvernul său s'a adresat ambasadorului marilor puteri din Constantinopol.

Timbre nouă. Dela 1 Aprilie a. c. să pun în vânzare în Ungaria în locul timbrelor, cari sunt în circulațiune dela 1 Octomvrie 1903, timbre nouă în 35 variațiuni de preț. Timbrele ce sunt acum în circulațiune, pot fi vândute și folosite până la 30 Septemvrie a. c. Dela 1 Octomvrie a. c. pot fi folosite numai timbrele nouă. Timbrele scoase din curs pot fi schimbate până la 31 Decemvrie a. c. iar în anul 1915 numai cu permisiunea ministrului de finanțe.

Director de bancă judecat la temniță. Procesul urzit în contra direcțiunii institutului de bani „Concordia” din Lugoj, care prin incorectități a ruinat mai multe familii cinstite, s'a terminat. Directorul executiv Moritz Waldmann a fost condamnat la trei luni temniță, pentru manipulare frauduloasă.

Sighișoara va primi miliție. Din Budapesta să anunță: Ministrul de honvezi în conțelegere cu ministrul de război a comunicat cetățenilor din comitatul Târnavei mari, că primește ofertul orașului Sighișoarei prin care pune la dispoziție locul de lipsă pentru edificarea casarmelor, în care vor fi așezați un regiment, 2 batalioane și 1 baterie de mitralieze. Planurile de edificare sunt terminate și astfel în curând vor începe lucrările, încât pe toamnă Sighișoara să aibă miliție.

Necrolog. † Elena M. Stoica, a repausat în Blaj în 24 l. c. la orele 11 din noapte, în etate de 19 ani, provăzută fiind cu ss. Sacramente ale muribunzilor.

Rămășițele pământești ale defunctei au fost așezate spre odihnă eternă — în cimitierul comun Joi în 26 l. c.

Odihnească în pace!

Se vinde

din mână liberă în Blaj o casă de piatră, nouă și foarte sănătoasă, — cu cele mai favorabile condițiuni.

Pentru informațiuni a se adresa:

(14) 3—3

Augustin Coltor.
Blaj—Balázsfalva.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Casa parohială e de lemn, zidită la 1907 cu 6 încăperi, grajd, șură, 2 cotețe, un șopru. Școala e de lemn, corespunzătoare legii, provăzută numai în parte cu recvizitele de lipsă. Locuința învățătorului cu 3 încăperi în stare bună, 2 grajduri, 1 coteț, cămară pentru lemne. Toate sunt asigurate la Transilvania. — Grădină de pomărit comunală. Gardul în jurul bisericii, școlii și casei parohiale de nuiele, Sunt 4 cruci în hotar. Poporul concurge cu 282 cor. pentru scopuri scolastice. Este reuniune economică și pentru prăsirea vitelor.

Preotul are lectical 1 mierză de mălaiu, 1 de ovăs sau 4 cor. și o zi de lucru sau 1 cor. După conscrierea din 25 Martie a. c. au fost în parohie 170 fumuri. Stole pentru botez: 1 cor., maslu 4 cor., missă citită 1 cor., cântată 2 cor., deslegare 1 cor., pomenire 60 fil. — Cantorul are lectical 9 litre mălaiu sau prețul corespunzător. Pentru cununie 2 cor., prohod mare 3—6 cor., mic 1—3 cor., missă 20—40 fil. feștanie 40—80 fil., maslu 40 fil.

Famițiile. Numărul locuitorilor. Starea lor.

Comuna Nănești și-a luat numele dela familia nobilă colonizată respective venită din Oncești cu numele Nan. Aceasta a trebuit să se întâmple de mult, căci la 20 Oct. 1412 se amintește ca donațiune a regelui Sigismund dată lui Ioan fiul lui Daan din Văncești și verilor săi¹⁾. Mai târziu cu vre-o 80 ani la 11 Febr. 1490 Georgiu Vanciu cu frate său Michail au răscumpărat 2 sesiuni de iobagi din Nănești pe cari doamna Calina, mama lui Georgiu oarecând Vanciu din Văncești cu frații acestuia, le-a impignorat lui Lupșa și lui Dan fiilor lui Dan din Văncești, omorît de Georgiu, în douăzeci floreni de aur ca homagiu pentru moartea lui Dan. Acele 2 sesiuni le-a scos din zălog Georgiu Vanciu cu frate său Michail neamurile numitului oarecând Georgiu, deci cine ar vrea cu mai mare drept să le rescumpere, e îndatorat a întoarce suma²⁾.

Le va mai fi rescumpărat sau nu cineva dela familia Vanciu sau Vancea nu se spune destul, că și azi aceasta familie e mai număroasă în Nănești. Azi sunt 42 familii cu acest nume. Mai sunt apoi nume ca: Godja, Jurca, Tiselită, Birlea, Deac, Ciogolea, Negrea, Trufan, Botiș, Ungur, Pirja, Tămaș, Michnea, Pascu, Ofrim, Codrea, Ardelean, Bilțiu, Nemeș, Moldovan, Rednic, Stetiu, Féhér, Kováts, Sidău Filimon, Tăuth, Oprîș, Florea, Pop, Visovan, Puicar, Florean, Man, Mihali, Indrieș, Bornea, Petrica, Rus etc. — Dintre aceste și-au dovedit nobilitatea din Nănești la anii 1763—1768 familiile: Vancea, Jura, Grigor și Godșia sau Nemeș (1360).

Cu prunci mulți nu se prea disting familiile din Nănești. Numai Jura Ionaș I. Iuon și Tămaș Mihaiu a Tomii au câte 7 prunci. Două familii au 6, iar celelalte 1—3 prunci. Se și observă o decreștere a numărului locuitorilor față cu 1910. In conscrierea preotului de dto. 25 Martie a. c. se arată 678 credincioși gr.-catolici. In statistica oficioasă din 1910 se arătau 684 iar Români 683. Un gr.-catolic s'a mărturisit și aici de Maghiar, cu

¹⁾ Dr. Mihályi o. c. p. 183.

²⁾ Dr. Mihályi o. c. pg. 599.

toate că în comună sunt numai Români și Evrei. Evrei au fost 86, cari împreună cu un rom.-cat. s'au mărturisit de nemți(?). Numărul total al locuitorilor a fost 771. Dintre aceștia stiau ungurește 29, iar a scrie și citi 48. Locuiau în 188 case toate de lemn.

Românii încep de 10 ani încoace a se mai interesa de carte. Tinărul preot Dariu Vlad le împarte rând pe rând «Poporul român» ba chiar și «Unirea». Din propriile puteri au ridicat — deși un sat mic — în anul 1910 școală confesională cu 5000 cor., edificând ceva mai înainte casa parohială cu 3000 cor. la anul 1906. In acest timp au cumpărat 2 grădini lângă casa parohială, loc nou pentru cimiter, au reparat superedificatele la casa parohială; toate cu 1660 cor.

Pentru ridicarea stării economice a poporului a înființat actualul preot în 1910 o reuniune economică, în cadrele căreia se țin prelegeri despre cultivarea pământului, legumărit, pomărit. Li-se comandă semințe, lucrătorilor li-se mijlocește loc de lucru. Tot preotul actual a înființat în 1911 și o reuniune pentru prăsirea și asigurarea vitelor ca filială a reuniunii centrale de asigurare din Budapesta. Nemernicite comunele cercului notarial: Oncești, Oănești, Valea Porcului de notari Evrei, ce s'au părăndat, acum sub egida dlui Gavril Mihályi cu ajutorul preoților conștii se vor ridica pe încetul și comunele respective.

Crăsmă în parohia Nănești Jidovii n'au. A fost una dar în 1912 i-s'a luat licența, care a trecut acum în posesiunea comunei. Neavând isvorul principal de înavățire a lor și sunt săraci Evreii cu excepția unuia care are la 10,000 cor.

După prânz, la care a luat parte și Dr. Mănu Aurel fratele dnei preutesă cu soția baronesa Perényi plecăm la 4 ore pe vale în jos la

Oncești—Văncsfalu.

Ne însoțesc și călăreți din Bârsana. E cam 4 Km. depărtare. La poarta triumfală, fără steaguri, popor mult extasiat de bucurie. Bineventează învățătorul confesional românește. La plecare poporul să ia fuga după noi. Biserica e pe un vârf de deal în stânga, foarte mică și foarte slabă. Casa parohială e destul de bună cu 6 încăperi.

După litie predică Preasfinția Sa purcezând din textul: «Impărăția lui Dumnezeu se siluește». Mat. 11, 12. Vorbește cu multă căldură despre nevoile, limba, portul poporului, la cari se țină cu sfințenie. Spune apoi între altele, că i-au zis în mai multe locuri și a auzit și aici zicându-i domn. El nu e domn, ci părintele lor și foarte s'ar bucura, dacă i-ar zice tot așa. Domn e numai unul Isus Hhristos. Ține apoi s. cruce spre sărutare, când s'au prezentat 911.

In urma observării Preasfinției Sale, când vine cătră casa parohială i-se adresează cu vorbele: tătucul nostru, iar cătră copii strigau: sărutați mâna la tătucul nost. In ședința curatoratului aprobau cele cetite și spuse, cu «așa-i părintele nostru», «mă rog la părintele nost». Ba unul a zis: «mă rog la tata nost».

Peste tot nu știau bieții oameni, cum să-i facă mai pe voie unui părinte așa de bun, de care se pot apropia cu atâta încredere. Și transpiră din întregă ființa Preasfinției Sale o bunătate și o dragoste deosebită de părinte, care te atrage și emoționează. Nu au fost rari cazurile și în calea aceasta, că după o petrecere de câteva clipite într'un sat la despărțire cuprinși credincioșii de

adâncă emoție, că li-se duce vlădicul și părintele atât de bun, dar mai ales femeile, când arhiereul le da binecuvântare involuntar îl imitau dându-i și ele binecuvântare. Pe lângă toată partea comică a acestui gest te cuprinde o duioasă dragoste față de acest popor, care se ști alipi atât de mult de ai săi și repective de aceea dintre ai săi, cari se interesează de soarta lui, de nevoile lui.

Curatorilor adunați le leagă de inimă să grijească să-și cultive limba și legea, căci ce folos vor avea, dacă-și vor uita limba. Să-și trimită copiii la școală și să se îngrijească să-și învețe limba.

Cu școala stau foarte rău în Oncești. Din 177 puncte obligați la școală, numai 40 au cercetat-o. Învățătorul Ioan Jura încă e foarte slab. E proiectat apoi de ministru de culte să se înființeze cu anul acesta școală de stat în Oncești. Până acum a fost una din prea puținele comune ale Maramurășului, în cari n'a fost școală de stat.

Vizitație canonică.

Fiind paroh-protopop Ștefan Anderco, iar curatorii Petru Grigor, Ioan Grigor, Georgie Jura, Ioan Gogja, Petru Grigor a loanei, Georgie Godja se face vizitație canonică, când se constată, că: protocolul esibitor e din 1890-azi; al oficiului prot. tractual Coseului din 1839-azi. Protocolul despre predici și cateheze din 1913. Matriculele botezaților, cununaților, morților din 1786—1913, dar numai dela anul 1858 sunt deduse în regulă fără corecturi. Circularele episcopicești sunt în arhivul parohial din 1867-azi; în oficiul prot. tractul Coseului din 1793-azi. Ziarul bisericii e din 1859-azi.

Averea bisericii în obligațiuni private e 1682 cor. 87 fil., a școlii 440 cor. Interesele nu se încasează regulat și întrec capitalul. Porțiunea canonică e 28 jugh. 299 st. □. Contribuția a plătit-o până la anul 1912 preotul.

Biserica e de lemn în stare slabă, închinată sfinților Arhangeli. A fost pictată la 1802. E de 13 m. lungă și 5½ lată. Are 11 rânduri vestminte preoțești. Se mai află în biserică: 1. Antologion fără titlu și o însemnare a lui Mihnea Ghiorghie din 1775. 2. Apostol prima oară așezat sub Maria Terezia, Blaj 1766. 3. Catavasier tipărit sub Petru Pavel Aron, Blaj 1762. 4. Molitvenic tipărit în al 3-lea an din a 4-a domnia a țării românești sub Constantin Nicolae Voevod, Râmnic 1747. 5. Pentecostarion prima oară tipărit sub Mihai Racoviță Voevod, București 1743. 6. Strașnic a doua oară tipărit sub Maria Terezia, Blaj 1773. 7. Octoich a patra oară tipărit sub Ioan Bobb, Blaj. 8. Triodion prima oară așezat sub Maria Terezia, Blaj.

Casa parohială e de piatră cu 6 încăperi, grajd cu 3 despărțăminte, șură, 2 cotețe, 3 șoproane, 2 colesne. Școala e de lemn provăzută numai în parte cu rechizitele de lipsă. Locuinta învățătorului sub un acoperemânt cu școala, de lemn, cu 2 încăperi cu grajd, coteț, coleșnă de lemne. Toate sunt asigurate la Transilvania. Grădina de pomărit e comunală. Ingrăditura în jurul bisericii și a școlii e de nuele, în jurul casei parohiale de scânduri. În hotar sunt 7 cruci, cari le îngrijește biserica. Poporul concurge anual cu 632 cor. pentru susținerea școlii.

Preotul are lectical: o mierză de mălai și una de ovăs și 2 zile de lucru cu mâncarea preotului. În conscrierea din 15 Ianuarie a. c. se arată 293 fumuri. Stole pentru botez 1 cor., prohod mare 16—32 cor., mic 2—8 cor., cununie 10 cor., misă 1 cor., feștanie 2—4 cor., maslu 2 cor., deslegare 2 cor.

Cantorul are lectical 6 litre de mălaiu. Pentru cununie 2 cor., prohod mare 1—8 cor., mic 40 fil. — 1 cor., misă 20 fil., maslu 20 fil., feștanie 40—80 fil.

Numărul credincioșilor. Familiile.

Numărul credincioșilor după conscrierea preotului din 15 Ian. 1913 e de 1341 suflete cu 238 prunci obligați a frecventa școala și anume: 87 băieți, 90 fete pentru școala de toate zilele și 26 ficiori și 35 fete la școala repetițională. Evreii se arată după aceeaș conscriere 159 în 32 familii. În statistica oficioasă din 1910 se arată 1469 locuitori, dintre cari 1314 gr.-cat. iar *Români 1345*. Erau apoi 152 izraeliți, 2 rom.-cat. și un (1) reformat. După naționalitate: 1345 Români, 119 nemți(?) și 5 Maghiari. E deci un fapt de tot carac-

teristic și interesant, că Oncești e singura parohie în Maramurăș — afară de Săcel și Dragomirești, unde sunt și gr.-orientali, — în care numărul Românilor e mai mare cu 31 decât al gr.-catolicilor. Mai interesant e, că plusul acesta al Românilor l-ar da Izraeliții, dintre cari din 152 se mărturisesc nemți 119 iar Maghiari 2 laolaltă cu 2 rom.-cat. și 1 ref. fiind 5 Maghiari. Ba conziderând usul din celelalte comune ale Maramurășului românesc, *că mulți gr.-cat. se mărturisesc de Maghiari*, nu e exchis, ca și aici 2 din 5 Maghiari să fie gr.-cat. și atunci numărul izraeliților români e 34. Aceasta se explică cred de acolo; că la întrebarea notarului: care limbă o vorbesc mai bucuros bieții izraeliți au răspuns cea românească, după cum dintre gr.-catolici au răspuns mulți, că limba predilectă li-e cea maghiară. — În privința culturală stau însă cam slab cu toții, — efectul școlii slabe, — căci numai 37 știa uingurește și 71 a scie și citi. — Toți locuiau în 341 case aproape exclusiv de lemn. De aici ar apărea, că din 1910—1913 au dispărut 14 case indicând preotul în conscrierea sa 293 ale credincioșilor gr.-cat 32 ale izraeliților = 235 + 1 a unui reformat și 1 eventual 2 alor 2 rom.-catolici. — Numărul jugherelor catastrale, ce le au în posesiune toți e 4328.

Intre Români, cari sunt și gr.-catolici sunt nume ca: Dunca, Covaciu, Filimon, Mihali, Ciogolia, Pop, Godja, Drăguș, Sas, Mihnea, Jura, Gogota, Ghirasim, Hotea, Puicar, Codrea, Grigor, Uliciu, Petrovay, Muntean, Negrea, Pascu, Trifoi, Ungurean, Hatos, Nemeș, Fonta, Ciplea, Berindea, Bolog, Ungur, Cotercar, Ofrim, Duma, Cudriș, Gut, Rednic, Thetizan, Visoan, Bizoveț, Rus, Hofer, Mureșan, Florea, Petrovan, Șimon. Mai răspândită e familia Godgia cu 78 familii, apoi Drăguș, Jura etc. Prunci mai mulți are: Jura Ioan cu Godgia Ileana 7, Negrea Miculai cu Mihali Dotița 7, Pop Iuon cu Godgia Doca 7, Rednic Vasalie cu Drăguș Pălagă 8, Rus Iliană 7, Gogota Anucă 9. Ceialți 3—5.

Din familiile amintite și-au dovedit nobilitatea de Văncești la 1752 familiile: Jura (1508), Grigor (1647), Godsia (1654), Drăguș (1652). Tot atunci și-au dovedit nobilitatea de Văncești: Vancia (1366) și Danciul (1469)¹⁾. Azi și-au pierdut urma din Oncești. Prima oară des în Nănești.

«Din Văncești — crede Rs. Tit Bud — și-au tras originea strămoșii mitropolitului Ioan Vancea. Mama mitropolitului îmi spunea în Gherla, că are neamuri în Maramurăș»²⁾.

Preoți însurați a doua oară.

Ca ceva special și interesant adauge apoi: «Înainte de anul 1789 a fost în Văncești un preot cu numele Ionaș Godja, care rămânând văduv s'a însurat, dar tot atunci s'a însurat și preotul Mateiu Ivanciuc din Cornești, care așiderea a rămas văduv, și acești doi preoți s'au cununat unul pe altul. Actul acesta este însemnat în matricula din Oncești astfel: «Anul 1789 s'a însurat Godja Ionaș popa și a luat din Ferești pe fata Vlasiu Flori a lui Vasile, luna lui Februar 11 zi sub numărul 69. — Anul 1789 s'a însurat Ivanciuc Mateu popa din Cornești și a luat fata lui Grigor Ionaș din Oncești cu numele Ana în Februarie 11 zi sub numărul 85, pe Godja Ionaș popa l'a cununat Ivanciuc Mateu și pe Ivanciuc Mateu popa l'a cununat Godja Ionaș, popa care a locuit în Oncești». Pop Godja Ionaș s'a căsătorit în trei rânduri și are în Oncești și descendenți. (Va urma).

Dr. V. Moldovan.

¹⁾ Dr. Mihályi o. c. p. 156. ²⁾ Date istorice p. 51.

Sigile conform cercularului consistorial 1408/1914.

1. Sigil pentru școala primară	3-20
1. " " " de repetiție	3-20
1. Perină pentru sigile	1-
1. Sticlă negreală	—28
1. Șipet (cutia pentru sigile)	3-20
- (Când se comandă șipetul numai e nevoie de perină).

Librăria seminarială, Blaj.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

AVIZ.

Subscrisul având de gând a mă muta din Blaj, fac de vânzare casele mele din strada mică Nr. 211 unde am hotelul »La strugure«.

E singurul hotel românesc din Blaj și licența e legată de edificiu. Casele au trei sale mari, o culină mare, verandă, un dormitor, trafică de casă, două camere pentru oaspeți, două pivniți, lemnărie, fântână în curte, etc.

A se adresa la

Ioan Martin,

proprietar de hotel în Blaj.

(16) 2—6.

Balsamul apotecarului A. Thierry

e un mijloc neîntrecut la boale de plămâni și de piept, moderază catarul, oprește flegma, ușurează durerile tusei. Are efect escelent la aprindere de gât, răgușeală și la boale de gâttej, friguri, în deosebi sgarciuri în stomac și colică. Vindecă boalele genitale și hemoroide, corăță rărunchii și întărește apetitul și mistuirea. Servește tare bine contra durerilor de dinți, a dinților găușoi, contra mirosului de gură și și alte boale de dinți și de gură, încetează mirosul provenit din gură sau stomac. Mijloc bun contra limbricilor. Vindecă tot felul de răni, orbanț, beșici provenite din ferbințeli, buboaie, buburuze, răni provenite din arsură, membre degerate, sgrăbunțe, bube ce-au eșit pe piele dureri de urechi etc. Să nu lipsească din nici o familie, în deosebi când bântuie epidemii de influență, holeră și alte epidemii. Scrie la:

A. THIERRY, apotecă la Ingerul păzitor în Pregrada bei Rohitsch.

12 sticle mici sau 6 mari, ori 1 sticlă mare specială 5-60 K.
La comande mai mari e prețul mult mai ieftin.

Singură veritabilă ALIFIE-CENTIFOLIA a lui THIERRY

împiedecă și oprește înveninarea sângelui. Face de prisos operațiile. Se folosește: la femei cari lăptează, la pornirea laptelui, împotriva împetirii pieptului, la orbanț, inflamație de picioare sau de os, răni, picioare umflate și la mănecarea osului; apoi la răniri de sabie, împunsături, împuscături, tăieturi și sdruncinări, precum și la înlăturarea din corp a obiectelor străine, ca: sticlă, țanduri, pietriș, alice, spini etc., la tot felul de umflături, răni, carbunc, chiar și la cancer (rac); la negei pe mâni sau la picioare, beșici, răni la picioare, răni de arsuri, la slăbire provenită din zăcut mult, beșici de sânge, curgeri de urechi etc. etc.

2 cutii costă cor. 3-60, pe lângă trimiterea înainte a banilor sau cu ramburs. Se capătă la apotecarul **Török József**, în Budapesta precum și la mai multe farmacii din țară. Eu gros se afla la drogeriile: **Thalmayer** și **Seitz**, **Erezii Hochmeister** și **Frații Radanovits** în Budapesta. Unde nu e deposit, să se comande direct dela:

A. THIERRY, Apoteca la Ingerul păzitor în PREGRADA
(lângă Rohitsch-Sauerbrunn). (70) 23—25.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducta.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912	K. 5,456,645-67
Capitale asigurate pe viață achitate	5,458,689-43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912	foc „ 133.667,241—
	viață „ 11.740,710—

Fonduri de întemeiere și de rezervă cor. 2.603,400—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

8 26 ?

AU APARUT și se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj:

Apostolul sau faptele și Epistolele ss. Apostoli f. 4., broș. 14 — legat în piele	22—
Evangelia, dela s. liturgie și inserat din ziua întâie a învierii Domnului Hristos, în 7 limbi, Blaj 1880, legată, în folio	1-20
Euhologiu, crudo 6-60 fil., leg. în piele 9-60 fil., leg în piele șagren cu foi aurite	12—
Liturgier, pe hârtie prima broș. 6 cor., pe hârtie secunda broș. 5 cor., pe hârtie prima leg. 9 cor. pe hârtie secunda leg. 8 cor., legătură de lux	15—
Orologer, crudo 6-60 leg. în piele 9-60, leg. în piele șagren cu foi aurite	12—
Octoic mic, 8° crudo 1-60 fil. legat simplu	1-90
Octoic cu Pentecostar legat întruna	3-60
Pentecostar mic, 8-o crudo 1-70 fil., leg. simplu	2—
Prohodul Domnului Nostru Isus Hristos	—30
Psaltire, broș., 2-20, leg. în pânză 3—, în piele	4—
Triod, crudo 13 cor. legat în piele tare și cu copcii	20—
Antologion sau Mineiul, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților peste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,	
Tomul I. legat în piele, cu copcii face	32—
Tomul II. III. legat în piele, cu copcii face	78—
- Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor.